

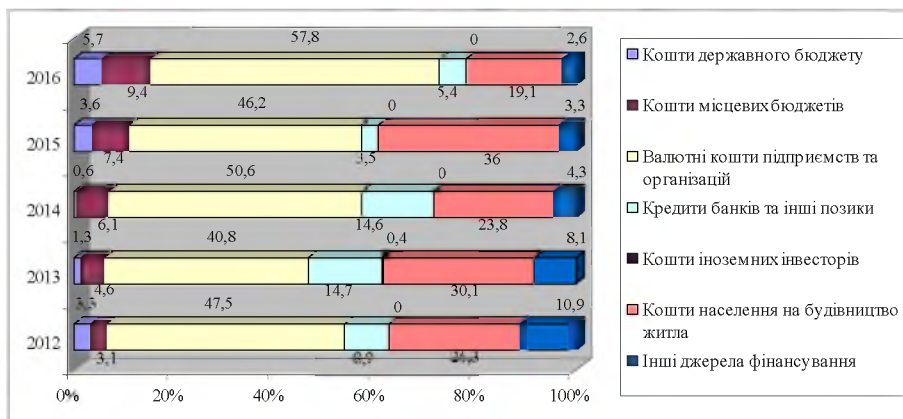
ІНВЕСТУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах трансформації сучасних економічних процесів належне інвестування реального сектору економіки регіону підвищує рівень її конкурентоспроможності, забезпечує прогресивні структурні зрушення, сприяє інноваційному оновленню основних активів підприємств. Водночас, регіони вирізняються можливостями щодо залучення інвестицій в реальний сектор економіки. Причинами такого явища є недостатня привабливість інвестиційного клімату окремих територіальних утворень, загострення інвестиційної конкуренції між ними та вичерпання потенціалу екстенсивного розвитку на фоні неефективних механізмів державного стимулювання залучення інвестицій. Відтак, виникає необхідність оцінки фактичних та пошуку нових, відповідних сучасним реаліям джерел інвестування розвитку реального сектору економіки регіону.

При інвестуванні реального сектору економіки іноземні інвестори надають перевагу урбанізованим регіонам, що характеризуються розвиненою інфраструктурою та наявною кваліфікацією трудових ресурсів. Так, найвищий інвестиційний рейтинг характерний для м. Київ: в його економіку у 2012 році залучено 46,4% загального обсягу іноземних інвестицій, в 2014 році цей показник зростає до 49,3% та до 57% у 2016 році. Порівняно високі показники мають також Дніпропетровська (16,9% загального обсягу іноземних інвестицій у 2014 році), Київська (3,8 % у 2015 році), Донецька (понад 5% протягом 2011-2013 років) області. Водночас, питома вага у загальному обсязі іноземних інвестицій Тернопільської та Чернівецької областей є найнижчою порівняно з іншими регіонами та становить менше 1% протягом шести років [1].

Незначна частка іноземних інвестицій, яка припадає на економіку Тернопільської області в загальному обсязі іноземних інвестицій держави, пояснюється тим, що в межах регіону невирішеними залишаються питання підвищення економічної зацікавленості в інвестуванні вітчизняних та іноземних інвесторів, збільшення обсягів інвестицій з усіх можливих джерел та їх спрямування на реалізацію стратегічних макроекономічних цілей. Недостатність інвестиційних ресурсів у цьому регіоні зумовлена також низкою інших причин. Найважливішою з них є нерозвиненість інвестиційного ринку, наслідком якої є фактична відсутність зовнішніх джерел інвестиційної діяльності для підприємств, що впроваджують інвестиційні проекти [2].

Підтвердженням цього є структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у Тернопільській області у 2012-2016 роках (рис.1). Так, у 2012-2016 роках основним джерелом фінансування капітальних інвестицій в Тернопільській області традиційно залишалися власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких здійснено більше половини усіх капіталовкладень. У 2012 році їх частка у загальному обсязі складала 47,5%, зросла на 3,1% у 2014 році, а в 2016 році – на 10,3% у порівнянні з 2012 роком і склала в загальному обсязі 57,8%. Зростає також обсяг капітальних інвестицій за рахунок коштів населення на індивідуальне житлове будівництво – з 889,3 млн. грн. у 2012 році до 934,1 млн. грн. у 2016 році, однак частка даного показника в загальному обсязі фінансування скоротилась на 7,2% і склала лише 19,1%. Разом з тим, практично відсутнє фінансування капітальних інвестицій за рахунок коштів іноземних інвесторів, що зумовлене незадовільним інвестиційним кліматом у Тернопільській області. Виняток становить лише 2013 рік, у якому обсяг іноземних інвестицій склав у загальному обсязі 0,4%.

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у Тернопільській області у 2012-2016 роках¹

¹ – Складено автором за даними Державної служби статистики України

Кошти державного бюджету, що спрямовуються на капіталовкладення у 2012 році становили 111,4 млн. грн., у 2014 році ця сума скоротилася до 14,8 млн. грн. або з 3,3% до 0,6% загального обсягу інвестицій. Лише у 2016 році частка коштів державного бюджету зростає до 5,7% у загальному обсязі відповідних інвестиційних ресурсів. За рахунок коштів місцевих бюджетів було освоєно 3,1% загального обсягу капіталовкладень, що є досить низьким показником, проте у 2014 році значення даного показника зросло до 6,1% та до 9,4% у 2016 році.

Отже, в Тернопільській області фінансування капітальних інвестицій за рахунок власних коштів, при незначному бюджетному фінансуванні і практично відсутньому іноземному фінансуванні вказує на низький рівень інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки регіону та свідчить про недостатню стратегічну спрямованість наявного фінансового потенціалу, що суперечить принципам подолання регіональних диспропорцій і вимагає удосконалення існуючих підходів.

Водночас, у 2012 році за видами економічної діяльності частка інвестиції в основний капітал підприємств сільського, лісового та рибного господарства Тернопільської області складала 21,3% від загального обсягу. Разом з тим, у розвиток промислових видів діяльності було спрямовано 493,5,7 млн. грн. (14,6% капіталовкладень області). У 2014 році інвестиції підприємств сільського, лісового та рибного господарства складала 22,8% загальнообласного обсягу. Однак, в порівнянні з 2012 роком їх фактичні обсяги скоротилися на 17,7%. У розвиток промислових видів діяльності було спрямовано 15,7% загального обсягу капітальних інвестицій, обсяги яких порівняно з 2012 роком також скоротилися на 18%. Це зумовлено, в основному, зменшенням обсягів інвестицій у переробну промисловість на 24,9%. У соціальній сфері спостерігалось зменшення інвестицій в охорону здоров'я та надання соціальної допомоги – на 56,8%, в мистецтво, спорт та розваги – на 44,4%. У 2016 році значна частка капітальних інвестицій була спрямована в сільське, лісове та рибне господарство (34,2% до загального обсягу), будівництво (21,1%), промисловість (19,6%). Серед промислових видів діяльності найбільше капіталовкладень здійснено у переробну промисловість (15,3% загального обсягу). При цьому, капітальні інвестиції в освіту, охорону здоров'я та надання соціальної допомоги складала лише 2,1% [1].

Таким чином, протягом 2012-2016 років в Тернопільській області питома вага капітальних інвестицій за окремими видами економічної діяльності суттєво різняться, однак така диференціація не сприяє підвищенню загального рівня інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки даного регіону.

На думку Л.Б. Круп'як, головними причинами, що зумовлюють зростання нерівномірності показників інвестиційної діяльності, невисоку інвестиційну привабливість регіону, є припинення державного інвестування багатьох сфер економіки, вузькість внутрішнього ринку, високий податковий і адміністративний тиск на бізнес, який намагається конкурувати, а не отримувати ренту, відсутність практичної більшості ринкових інститутів – корпоративного сектору, ринку цінних паперів, відплив трудових ресурсів та капіталу [2].

Для підвищення рівня інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки регіону шляхом збільшення реалізованих інвестиційних ресурсів і найефективнішого їх використання в пріоритетних секторах матеріального виробництва та соціальної сфери доцільним є: фінансове оздоровлення економічної ситуації регіону, створення передумов для реалізації ринкового механізму, забезпечення умов для формування прогресивних територіально-галузевих пропорцій.

Бібліографія

1. Державна служба статистики України. Статистична інформація – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Круп'як Л.Б. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки регіону / Л.Б. Круп'як, І.Й. Круп'як // Ефективна економіка. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua.

Лідія КРУП'ЯК

Тернопільський національний економічний університет, Україна

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Однією із основних домінант інтенсивного зростання економіки регіону є проблема формування та використання конкурентно-спроможного кадрового потенціалу. Без кадрового потенціалу неможлива успішна реалізація Державної стратегії регіонального розвитку. Водночас, в регіонах України склалися несприятливі умови щодо збереження та відтворення кадрового потенціалу, який є джерелом формування якісного складу працівників усіх секторів економіки регіону. Насамперед, це несприятливі соціально-економічні умови; проблеми, пов'язані із забезпеченням гарантованого конституційного права громадян на працю; зниження зацікавленості в розвитку якісного кадрового потенціалу в умовах занепаду вітчизняного виробництва; відсутність умов застосування інтелектуальних, творчих здібностей трудових ресурсів; руйнація виробничої кооперації; зростання інфляції; обмеження ринків збуту; масові вивільнення працівників; низький рівень заробітної плати; старіння населення, бідність. Відтак, для економічних перетворень, здійснюваних в регіонах України, потрібен якісно новий кадровий потенціал, здатний вивести економіку регіону з кризи і сприяти динамічному розвитку, який забезпечить можливості ефективної зайнятості, отримання гідних доходів та досягнення високої якості життя.

Формування кадрового потенціалу як фактору розвитку секторів економіки регіону означає підготовку незайнятого населення до трудової діяльності, залучення в матеріальне і нематеріальне виробництво всього